

Interdisciplinaire Promovendi¹: Geluksvogels of Pechvogels?²

door Jan de Graaf

Tijdens mijn werkzame leven aan de TU/e heb ik vele malen zitting genomen in promotiecommissies ten behoeve van de niet-wiskunde faculteiten. Door de opkomst van het computergebruik nam, in de jaren tachtig, het promoveren bij strikt technologische faculteiten plotseling een hoge vlucht. Neem nou werktuigbouwkunde. De computer maakte, bijvoorbeeld, promoveren op wat moeilijke 1e jaars mechanica-sommetjes mogelijk. Voordien was promoveren bij technische faculteiten tamelijk ongebruikelijk, c.q. veel minder gangbaar. Toevallig kon er ook in die tijd door de faculteiten een forse promotiepremie geïnd worden. Vooral wiskundigen met een fysisch/technische achtergrond kwamen goed van pas om vragen te stellen als er in het te bediscussiëren proefschrift 'veel formules stonden'. Geliefd maakten ze zich niet altijd! Vaak was het volgende aan de hand: de werktuigbouwcollega treft in een proefschrift een formulebrij aan die typografisch op wiskunde lijkt en denkt: 'Tsjonge wat knap. Dat zal wel over wiskunde gaan'. De wiskundige ziet de formulebrij, kan er niet echt een koekje van bakken, maar denkt: 'Dat moet wel over een belangrijke werktuigbouwkundige toepassing gaan'. De echt moeilijke kwestie is: is zo'n jonge wetenschapper een "bruggenbouwer" of een "ermee-wegkomer"? Mijns inziens waren laatstgenoemde qualificaties destijds niet slechts afzonderlijk van toepassing, maar, niet zelden, ook tegelijkertijd.

De hier geschetste problematiek diende zich begin 2008 grotesk aan bij de 'Affaire Cabbolet': Een beoogd multidisciplinair proefschrift werd, na gerommel in Tilburg, aangeboden bij wiskunde aan de TU/e. Als lid van de primaire beoordelingscommissie was ik daar nauw bij betrokken. Uiteindelijk heeft de kwestie op drie universiteiten gespeeld en ook in het vermaarde tijdschrift 'Annalen der Physik' gestaan. Hieronder mijn ervaringsverslag, waarin ik mijn eigen zwaktes niet schuw! Concrete data en (spelling van) namen heb ik veiligheidshalve opgediept uit [1].

Het, na goedkeuring, aflazen van een promotie te Eindhoven

Marcoen Cabbolet (1967), afgestudeerd in de fysisch-organische chemie (1991) in de groep van professor Buck, werkte vanaf 1997, onder leiding van professor Sergey Sannikov van het Instituut voor Physica en Technologie KIPT in Charkov (Ukraine), aan zijn manuscript "Elementary Process Theory, mathematical principles of individual processes in a non-local, non-deterministic, non-probabilistic, heterogeneous universe". Helaas kwam Sannikov te overlijden voor het onderzoek was afgerond. Na afronding legde Cabbolet zijn proefschrift voor aan de promotiecommissie van de Faculteit Geesteswetenschappen in Tilburg. Eerste promotor werd prof. dr. Harrie de Swart, hoogleraar in de Filosofie en Grondslagen van de Wiskunde. Echter, Cabbolet trok zijn proefschrift terug na een aanvaring met fysicus Hartman in de promotiecommissie. Voor meer smakelijke en smadelijke details hierover zie [1]. Vervolgens kwam, via persoonlijke contacten, de TU/e in de picture. Ook daar werd De Swart eerste promotor. Tweede promotor werd collega Malo Hautus. (Om aan de TU/e te promoveren moet minstens een der promotoren aldaar hoogleraar zijn.) Als co-promotor zou de theoretisch natuurkundige Karl Svozil, verbonden aan de Universiteit van Wenen, fungeren. Malo Hautus nodigde mij (JdG) uit om in de 'kleine commissie' zitting te nemen. De promotie kon alleen doorgaan als ook ik instemde. Mijn allereerste tegenstribbeling was dat ik geen 'grondslagen-expert' ben. 'Geen bezwaar', vond Hautus, 'die hebben we genoeg in de commissie'. Kijk jij maar naar het hoofdstuk met de Toepassingen in de quantummechanica. Allemaal heel multidisciplinair dus! Omdat ik als emeritus tijd genoeg heb, praatte ik een hele ochtend met promovendus Cabbolet. Deze maakte op mij een prettige, erudiete en welbespraakte indruk. Wel vond ik zijn quantumtoepassingen erg aan de mage-re kant. Alleen vrije deeltjes werden besproken en er was geen enkele brug naar een gangbaar 'formalisme' zoals Schrödinger-vergelijking of veldentheorie. Mijn (naïeve?) suggestie aan hem was, een

¹ Op speciaal verzoek van de auteur is de 50-er jaren spelling van dit document niet aangepast.

² Deze tekst is een uitwerking en uitbreiding i.v.m. recente ontwikkelingen van een voordracht voor h* op 9 maart 2008 met als titel: De Filosofie van Cabbolet – Een nieuwe wiskundige taal voor de Fysica?

hoofdstuk toe te voegen met een bespreking van de 'harmonische oscillator' of het 'waterstof-atoom', zodat ik aan de hand daarvan mijzelf kon uitleggen waar het allemaal over ging. Eerlijk gezegd betwijfelde ik op dat ogenblik, of hij dat op korte termijn zou kunnen. De promovendus zei blij te zijn met mijn aandacht en stemde in met mijn suggesties. Hij beloofde drie weken later terug te komen met zijn voorstel!

Figuur 1. Titelblad proefschrift Marcoen J.T.F. Cabbolet

aanvullende commissielid betrof de informaticus-logicus-houwdegen professor Jos Baeten, die bovendien een stevige exponent was van de overheersende autofertiele CWI-cultuur alhier. Niet erg multidisciplinair! Kort voor Kerstmis 2007 kwam ik Jos Baeten tegen op een receptie en vroeg: 'Heb je 't proefschrift al uit, Jos?' 'Nee', sprak Jos, 'maar ik neem het mee voor tijdens de feestdagen'. Nou ja, ik had voldoende ervaring met dat soort voornemens van mijzelf!

Een week nadien, begin November 2007, belde Malo Hautus mij 'of ik alvast mijn schriftelijke instemming kon geven', zodat de formaliteiten doorgang konden vinden en 'er is immers nog tijd genoeg voor aanvullingen'. Aldus geschiedde. Alhoewel instemming ook formeel 'toestemming tot drukken' betekende is/was deze gang van zaken niet gans ongebruikelijk. Vaker meegemaakt in promotieland!

Begin December 2007 verscheen een krankjorum Cursor interview waarin Cabbolet zich etaleerde als de 'Einstein van deze eeuw'. Cf. [1]. Een, voor mij onverwachte, kant van Cabbolet kwam plots naar voren. Mijns inziens treft ook de interviewer enige blaam. Ik kreeg toen meteen enige 'onlustige' gevoelens aangaande de verdere gang van zaken, ook al omdat ik nog geen aanvullend hoofdstuk had gezien.

Eerste ongebruikelijke reactie van decaan Kees Van Hee op het Cursor-artikel was 'nog een aanvullend commissielid te benoemen'. Het proefschrift was intussen wel door de 'volle kleine commissie' goedgekeurd! Het

De eerste Maandag van 2008, 9 uur des morgens. Decaan Kees van Hee aan de telefoon: We stellen de promotie uit en vragen eerst om verder extern advies. Daarbij werden 't Hooft (Utrecht) en Verhaar (TU/e Natuurkunde) genoemd. Ik protesteerde op formele gronden en kreeg eenzijdig een 'zwijgverbod' opgelegd. Daar heb ik mij natuurlijk niet aan gehouden. 'Tja', sprak de decaan, 'als de promotie doorgaat zit hij de dag daarop bij Pauw en Witteman'. Zou dat zo erg geweest zijn? Zelfs van de universitair geschoolden weet 95% immers niks van quantum of relativiteit. Ik vrees dat de TU/e-ambtsdragers vooral bang waren dat mystieke 'Einstein-Ruimte-Tijd-Eeuwigheidsgevoelens' van TV-kijkend Nederland (financieel) nadelig voor de TU/e zouden uitpakken. Of zoiets. Eenzelfde gang van zaken rond een proefschrift over de 'bewegingsvergelijkingen van een paling in een emmer snot', zou onze gezagsdragers niet dusdanig hebben beroerd, zo vermoed ik. Op 21 Januari 2008 werd de promotie aan de TU/e definitief afgeblazen.

Nasleep en (goede?) afloop te Brussel

De sfeer in de faculteit werd er even niet beter op. Beroepsquerulanten van andere faculteiten kregen eindelijk 'Etwas Ethisches' omhanden. Natuurlijk deed ook Fredje Lambert zijn duitje in het zakje van het 'professioneel wetenschappelijk handelen gebaseerd op Marksisties-Leninistiese Grondslag'. Grapje! Begin zomer 2008 kwam er een verhoor door een "Commissie van Wetenschappelijke Integriteit" onder voorzitterschap van een heuse rechter. Alle leden van de promotiecommissie moesten een diepte-interview van een half uur ondergaan. Ikzelf was als laatste aan de beurt en heb wel anderhalf uur bij de commissie aan tafel mogen zitten. Erg gezellig. Helaas had ik, vanwege een andere afspraak, geen tijd om daarna mee te blijven eten. In het eindrapport van eind Augustus 2008 kreeg de TU/e er flink van langs voor het negeren van eigen regels. Zie [1] voor meer details. De beoogde eerste promotor De Swart stelde heel expliciet dat "de promovendus overduidelijk heeft aangetoond dat hij in staat is om zelfstandig (heel) origineel onderzoek te verrichten en dat is het criterium voor het verlenen van een doctoraat". Interdisciplinair onderzoek past in een interfaculteit. Zie [2] voor meer details.

Op 23 September 2011 is Cabbolet gepromoveerd bij de faculteit Logica en Wetenschapsfilosofie van de Vrije Universiteit in Brussel, bij prof. dr. Paul van Bendegem. Dit "Met Grote Onderscheiding". Ik gun Marcoen Cabbolet dit van harte. Ik blijf wel met vele inhoudelijke vragen zitten. Ook met vragen over de 'wetenschappelijke' politiek van chique tijdschriften. Zie pagina 4 voor het titelblad van het proefschrift.

Enkele nabeschouwingen

Promotor van Bendegem heeft, als filosoof, een stevige status in Nederland. Recent was hij nog voorzitter van een visitatiecommissie ter bezoeking van het filosofisch onderzoek aan Nederlandse universiteiten. Hij is aanhanger van de sociaal antropoloog Latour die de illusie wenst op te heffen dat 'Politiek' en 'Wetenschappen' twee van elkaar gescheiden domeinen zijn. Cf [3]. Voor argwanende bejaarden klinkt dat allemaal erg Marcuse-achtig. Maar, ik heb daar geen verstand van. Wel ligt dit allemaal heel ver af van Cabbolet's proefschrift.

Tenslotte dan de (minstens) twee publicaties, waarvan een van 40 bladzijden in het vermaarde *Annalen der Physik* [4]-[5]. Alle groten onder de fysici van onze eeuw hebben daarin gepubliceerd! Iedere promotor draait zich gerust om in zijn bed als zijn discipel in een vooraanstaand tijdschrift heeft gepubliceerd. Immers, niks kan er nog mis gaan! De betreffende artikelen zijn een letterlijke weergave van het proefschrift. Verbazingwekkend! Is Cabbolet dan toch de Einstein van de 21e eeuw of horen we de geldbuidel van de tijdschriftenuitgever rammelen?

Tenslotte en uiteindelijk, terugkomend op de inleiding van dit stuk, neig ik te denken dat Cabbolet een "ermee-weg-komer" is. De vraag of hij een 'pechvogel', dan wel een 'geluksvogel' is, die moet Cabbolet zelf maar beantwoorden.

Verwijzingen

[1] Afblazen promotie Marcoen Cabbolet. Wikipedia, de vrije encyclopedie.

[2] Harrie de Swart, hoogleraar Logica (thans) te Rotterdam:
Over de promotie van Marcoen Cabbolet. Off-topic.

[3] Karen François: Politiek van de Wiskunde. VUBPRESS Brussel 2008.

[4] Cabbolet, M (2010). Elementary Process Theory.
Annalen der Physik, 522(10), 699-738.

[5] Cabbolet, M (2010). Addenda to Elementary Process Theory.
Annalen der Physik, 523(12), 990-994.